

Hogeschool van Amsterdam - Literatuur en Vertellen. Deze ontspoorde wereld

Als je de website <https://literatuurenvertellen.webnode.nl> bezoekt, kijk Paula Bermann je aan.

De site is gemaakt als onderdeel van het vak *Literatuur en Vertellen* van de Hogeschool van Amsterdam. Eén van de boeken die de studenten mochten lezen was *Deze ontspoorde wereld*.

Op verzoek van een docent heeft een van de kleinkinderen van Paula Bermann, Linda Bouws, vragen beantwoord over de publicatie en de mogelijke impact die de uitgave had op de familie.

Over de geschiedenis van de dagboeken (vijf schriften)

Linda Bouws: 'De dagboeken van mijn grootmoeder Paula Bermann stonden bij ons thuis in de kast in de Van Eeghenstraat. Hoe ze daar zijn terechtgekomen is niet duidelijk. De dagboeken moeten uit het onderduikadres van mijn grootouders, vlak voor ze verraden zijn, zijn verplaatst naar een veiliger plek. Als kind werd ik door ze aangetrokken, maar kon ze niet lezen: dicht geschreven cahiers in het Duitse Kurrentschrift, in een heel evenwichtig handschrift. Mijn moeder Sonja, haar zuster Inge en broer Hans hebben zo'n veertig jaar na het beëindigen van WO II besloten de vier cahiers te laten vertalen in modern Duits door Johan H. Winkelman. Hij heeft er drie jaar over gedaan. Mijn moeder, haar zus en haar broer wilden het niet publiceren, de tekst was te emotioneel en confronterend.'

Vraag:

Het dagboek is pittig wat betreft de inhoud. Het biedt een inzicht in politiek en oorlog, maar vooral ook in een persoonlijke situatie. Doordat het een dagboek is, staan er buitengewoon openhartige gedachten en gedachtegangen in. Hoe was dat voor jullie om te lezen? En later gepubliceerd en geopenbaard te zien?

Linda Bouws: 'Als ik voor mij zelf spreek: ik had het dagboek in de Duitse vertaling al gelezen toen het in 1987 en de volgende jaren werd vertaald in modern Duits, en was er toen zeer door geraakt, ook om mijn grootmoeder te leren kennen. Ik was vooral geïntrigeerd door de verhalen over mijn moeder Sonja en de andere familieleden, en hoe het hun allemaal is vergaan. Al lezend wist ik ook hoe het Paula, Coen en Inge was vergaan nadat ze opgepakt waren, Paula's trieste zelfmoord na de dood van haar man en dat maakte het lezen extra wrang. Bij de voorbereidingen van de Nederlandse publicatie werd ik ook geraakt door de politieke observaties in haar boek en de parallellen met nu. De meeste kleinkinderen hadden de dagboeken niet gelezen, of slechts fragmenten. Het kwam hard binnen.'

Een aardige opdracht was om de studenten een selectie te laten maken van boeken genoemd in *Deze ontspoorde wereld*. Zie: [Steinz en Bermann](#) (PDF)

Deze powerpoint presentatie geeft een goede indruk van de opdrachten: [Deze ontspoorde wereld ppt](#) (PDF)

Op de website literatuurenvertellen.webmode.nl staan de boeken die bij het project aandacht kregen. Alleen ontbreekt het boek waarvan de auteur je aankijkt als je de site bezoekt.